

Behandeling met Etoposide-Cisplatine

Uw arts heeft voorgesteld om door middel van chemotherapie-kuren met etoposide en cisplatine uw klachten te verlichten en daardoor de kwaliteit van het leven zo lang mogelijk goed te houden. Als de chemotherapie voor dit doel gegeven wordt, heet de behandeling palliatief.

CHEMOTHERAPIE

Waarom?

Met deze chemotherapie proberen we de kwaadaardige cellen terug te dringen.

Hoe werkt chemotherapie?

Chemotherapie werkt doordat het een remmend effect heeft op de deling van cellen. Alle cellen in het lichaam delen zich om zich te kunnen vernieuwen. Kankercellen kennen een ongeremde groei, die zich niet houdt aan de grenzen van de organen. Zij delen zich sneller dan andere lichaamscellen en zijn daardoor ook gevoeliger voor de remmende werking van chemotherapie. Door de remming van celdeling kunnen tumoren dan hopelijk niet meer groeien. Hierdoor gaan de cellen in de tumor dood en worden dan door het lichaam vernietigd.

Doordat chemotherapie ook effect heeft op niet kwaadaardige cellen, ontstaan bijwerkingen.

Wat is een etoposide-cisplatine kuur?

Deze kuur bestaat uit 2 verschillende soorten cytostatica: etoposide en cisplatine die alle twee op een verschillende manier celdeling remmen. Hierdoor kunnen kankercellen effectiever worden bestreden.

Hoe wordt het toegediend?

De chemotherapie wordt via een infuus in de arm toegediend, op verpleegafdeling A5. Het infuus cisplatine duurt 4 uur en een infuus etoposide duurt 1 uur. Voorafgaande en na de cisplatine toediening wordt in totaal 4 liter vocht via een infuus toegediend. Hierdoor is het noodzakelijk opgenomen te worden omdat de duur van de infusen rondom dag 1 meer dan 24 uur bedraagt. Etoposide wordt op dag 1, 2 en 3 gegeven, en kan op dag 3 eventueel op het dagcentrum.

Als de kuur klaar is mag u naar huis. Omdat u, zeker bij de eerste keer, niet weet hoe u zich voelt, wordt afgeraden op eigen gelegenheid naar huis te gaan. We raden aan dat iemand u haalt en brengt, die persoon mag tijdens de kuur aanwezig zijn. Als u niemand heeft om u te halen of brengen is vervoer per taxi mogelijk. Dit wordt door de meeste ziektekostenverzekeraars vergoed. Informeer van tevoren hiernaar bij uw eigen ziektekostenverzekeraar, uw behandelend arts kan dan een vervoersverklaring tekenen.

Medicijn	Dag																					kuur 2	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Etoposide infuus																							
Cisplatine infuus																							
Tegen de misselijkheid																							
Aprepitant (Emend) 125 mg																							
Aprepitant (Emend) 80 mg																							
Dexamethason 1dd8 mg																							

Rondom dag 21 komt u op de polikliniek van uw behandelend arts. Indien de bloeduitslagen goed zijn, zal de volgende kuur gepland worden.

Hoeveel kuren?

Om de 3 weken krijgt u een kuur. Het aantal kuren wordt bepaald in overleg met uw behandelend arts. In principe zullen dit er maximaal 6 zijn.

Dit hangt af van hoe de kanker reageert op de chemotherapie en of u bijwerkingen heeft.

Hoe weet ik of het effect heeft gehad?

Uw arts zal met u afspreken wanneer er bloedonderzoek en/of andere onderzoeken (scans) gedaan zullen worden om te kijken of de behandeling effect heeft gehad.

BIJWERKINGEN

Hier volgt een opsomming van de meest voorkomende bijwerkingen en adviezen wat te doen als deze optreden.

Verminderde werking beenmerg

In het beenmerg worden rode, witte bloedcellen en bloedplaatjes aangemaakt.

Door een behandeling met chemotherapie kan de aanmaak van deze 3 types bloedcellen verminderen. Als de rode bloedcellen te laag worden, heeft u bloedarmoede. Hiervoor kan een bloedtransfusie worden gegeven, uw behandelend arts controleert dit door middel van bloedonderzoek voor elke kuur.

Indien het aantal witte bloedcellen te laag wordt bent u extra gevoelig voor infecties en kunnen deze infecties veel heftiger verlopen. Als u koorts krijgt boven de 38.5 °C moet u daarom onmiddellijk contact opnemen met het ziekenhuis. Indien het aantal witte bloedcellen inderdaad te laag is, wordt u in het ziekenhuis opgenomen. Indien er een tekort aan bloedplaatjes ontstaat, bent u verhoogd gevoelig voor bloedingen en het ontstaan van blauwe plekken. Als u een bloedneus krijgt, blauwe plekken krijgt zonder stoten of kleine rode plekjes op de onderbenen of elders op het lichaam moet u contact opnemen met het ziekenhuis. Indien nodig krijgt u een transfusie met bloedplaatjes.

Koorts

Koorts (temperatuur boven 38.5°C) is één van de meest voorkomende en vroegste verschijnselen van een infectie. Als u koorts (temperatuur boven 38.5°C of 3 dagen tussen 38 en 38.5°C) krijgt na een infuus met chemotherapie, waarschuw dan onmiddellijk uw arts. Ook andere tekenen van een infectie zoals keelpijn, hoesten of pijn bij het plassen moet u zo snel mogelijk aan uw arts melden.

Haarverlies

Haarverlies kan optreden bij een minderheid van de patiënten die etoposide-cisplatine krijgen en begint na de eerste kuur (meestal in de tweede week). U kunt voor het starten van de chemotherapiekuur een pruik laten aanmeten. Het beste kunt u de pruik laten aanmeten op moment dat u nog geen haaruitval heeft, de kapper kan dan namelijk een pruik bestellen die het beste lijkt op uw eigen haarkleur en model. Een goede pruik kost veel geld en wordt vaak maar deels vergoed door de ziektekostenverzekeraar. Informeer hier van tevoren naar. Uw behandelend arts kan een machtiging voor de pruik uitschrijven. Er zijn ook alternatieven voor een pruik, zoals hoeden of petten. Indien er haaruitval optreedt, is dat tijdelijk en zal het haar na ongeveer 2 maanden na stoppen van de kuren weer gaan groeien. Ook de wenkbrauwen, wimpers en het schaamhaar kunnen uitvallen.

- Informeer bij de voorlichters van het ontmoetingscentrum naar goede pruikmakers in de regio of alternatieven voor een pruik

Nierbeschadiging

Cisplatine kan zorgen voor beschadiging van de nieren. Om dit te voorkomen is het belangrijk dat u tijdens een behandeling met cisplatine extra veel drinkt, zo veel dat u 2 liter per dag plast.. Daarnaast krijgt u extra vocht toegediend via het infuus. Er zal regelmatig bloed gecontroleerd worden om te kijken of de nieren goed blijven functioneren.

Verstoring van zoutgehaltes in het bloed

Door de behandeling kunnen de zoutgehaltes in het bloed zoals kalium en magnesium veranderen. Als de waardes te laag worden kan dit zorgen voor spierkrampen en vermoeidheid. Daarom zal er regelmatig bloedonderzoek gedaan worden, zodat zo nodig een tekort kan worden aangevuld.

Vocht vasthouden

Doordat u tijdens de opname veel vocht via het infuus krijgt toegediend kan het zijn dat u vochtophoping in met name de beide benen kunt krijgen met gewichtstoename. Soms wordt een 'plasmedicijn' toegediend als u zelf onvoldoende het te veel aan vocht spontaan uitplast. Meestal lukt dit zonder een plasmedicijn.

Misselijkheid en braken

Dit is een veel gevreesde bijwerking van chemotherapie. Er worden echter maatregelen genomen om dit zo min mogelijk te laten voorkomen. Vlak voor de chemotherapie krijgt u via het infuus een middel tegen de misselijkheid. Ook krijgt u, voor thuis, van uw arts recepten mee voor middelen tegen de misselijkheid. Als u nog misselijk bent, neem dan 4 maal daags metoclopramide (Primperan) pillen van 10 mg. Als u zo misselijk bent dat u deze niet kunt slikken, gebruik dan de zetpillen van 20 mg. Werkt dit niet (voldoende), neem dan 2 maal daags 1 mg granisetron (Kytril) erbij. Dit laatste middel alleen gebruiken tot maximaal 3 tot 5 dagen. Belangrijk is echter dat meer dan de helft van de patiënten zeker bij alleen gebruik van de tabletten geen klachten heeft van misselijkheid en/of braken.

Als u niet kunt eten, probeer dan in elk geval voldoende te drinken: minstens 2 liter per dag. Drink afwisselend water, vruchtensap, bouillon of limonade.

Als u ondanks de voorzorgsmaatregelen toch misselijk blijft en het lukt niet tenminste 2 liter vocht per 24 uur binnen te krijgen, neem dan contact op met het ziekenhuis. Dit is zeer belangrijk! Als de misselijkheid zeer heftig is geweest, zal de arts u tevens voor de volgende kuur sterkere middelen tegen de misselijkheid voorschrijven.

Pijnlijke mond en lippen

Om dit te voorkomen kunt u beginnen met het goed schoon houden van de mond. Dit betekent minimaal 2 keer daags tandenpoetsen met een niet te harde borstel en 4 keer daags de mond spoelen met zout water (1 mespuntje zout in 1 glas water). Houdt de lippen goed schoon en vet ze regelmatig in (ook de mondhoeken) met vaseline crème of een andere vette crème. Als u last krijgt van een droge mond helpt het kauwen op een ijsblokje (ingevroren ananassap), kauwgom (suikervrij) of het zuigen op een suikervrij zuurtje. Als de mond zo pijnlijk wordt dat u niets meer kunt eten, neem dan contact op met het ziekenhuis.

Bijwerkingen op het zenuwstelsel

Bijwerkingen op het centraal zenuwstelsel worden gekenmerkt door gevoelloosheid, pijn in gewrichten en/of tintelingen in handen en voeten, terwijl armen en benen zwaar of zwak aanvoelen. Gevoelloosheid komt veelal tot uiting in verminderd gevoel voor warmte en koude. Informeer uw arts tijdens policontrol als u last krijgt van dit soort klachten. Meldt dan of ze alleen door koude worden uitgelokt, hoe lang ze na het infuus aanhielden, of de tintelingen pijnlijk zijn en of u door deze klachten moeite hebt om uw handen en voeten te gebruiken (bijv. knoopjes van een blouse dicht maken).

Bij 10-30% van de patiënten treedt gehoorverlies of oorsuizen op. Meld dit aan uw arts, eventueel kan de KNO-arts gevraagd worden uw klacht te onderzoeken. Soms is dit een reden om de kuur te staken. Vaak is het gehoorverlies (gedeeltelijk) blijvend.

Droge ogen

Als u contactlenzen draagt, kunt u die beter de eerste dagen na de kuur niet indoen. Heeft u geen contactlenzen en toch droge ogen, ga niet in de ogen wrijven, maar meldt dit bij een volgend polikliniekbezoek, uw behandelend arts kan dan oogdruppels voorschrijven.

Vermoeidheid

Meestal niet bij de eerste kuur, maar wel in het verloop van de kuren kunt u merken dat u iets sneller vermoeid gaat worden. Geef hieraan toe en probeer op de dag een uurtje extra te rusten. Blijf wel in beweging. Verdeel uw energie goed en besteed deze vooral aan het doen van leuke dingen. Als het huishouden te zwaar is schakel dan op tijd hulp in, eventueel d.m.v. thuishulp. Bespreek dit met uw huisarts. De mate van vermoeidheid is verschillend, de duur ook. Vraag de voorlichters in het ontmoetingscentrum naar informatiebronnen over kanker en vermoeidheid.

Wat kunt u zelf doen?

Belangrijk is dat door het juist innemen van de door uw arts voorgeschreven medicijnen de behandeling zo optimaal mogelijk plaatsvindt, terwijl u tegelijkertijd sommige bijwerkingen kunt helpen verminderen. Daarnaast dient u minimaal 2 liter vocht per dag te drinken. Hierdoor wordt zo veel mogelijk voorkomen dat uw nier schade ondervindt van de chemotherapie en dat u uitdroogt. Meldt alle bijwerkingen die u ondervindt aan uw behandelend arts, ook die niet in dit overzicht staan. Samen kunt u naar oplossingen zoeken.

Veel gestelde vragen**Wat mag ik eten en drinken?**

In principe mag u alles eten en drinken, zelfs alcohol (maar wel met mate en niet op de dag van de chemotherapie). Wij raden u wel aan, gezien de mogelijk verminderde weerstand geen rauw vlees of vis (barbecue!) of softijs te eten (zie ook folder voeding bij kanker, verkrijgbaar in het ontmoetingscentrum). Tijdens de kuur kan de smaak veranderen en de eetlust minder worden. In principe vallen mensen echter niet af tijdens deze chemotherapie.

Wat mag ik wel en niet doen?

U mag eigenlijk net zoals anders alles doen. Wel adviseren we u buiten in de zon een bedekking voor het hoofd te dragen en de aan de zon blootgestelde lichaamsdelen in te smeren met een zonnebrandcrème met hoge (hoger dan 20) beschermingsfactor. Als u niet goed weet of iets wel mag/kan tijdens de behandeling, vraag dit dan aan uw behandeld arts in het ziekenhuis.

Indien u medicijnen krijgt voorgeschreven dient u altijd te vermelden dat u behandeld wordt met chemotherapie.

Kan ik naar de tandarts?

Indien dit echt noodzakelijk is kan dit, controles en tandsteenverwijdering liever uitstellen tot na de chemotherapie. Als u naar de tandarts gaat, dit eerst overleggen met uw behandelend arts, misschien moeten er voorzorgsmaatregelen worden getroffen. Indien u tandproblemen heeft waardoor u gevoeliger bent voor een infectie dient u deze voor de start van chemotherapie door de tandarts te laten verhelpen c.q. optimaliseren.

Seksualiteit

De beleving van seksualiteit kan heel anders worden in deze periode, lees ook de folder seksualiteit en kanker, verkrijgbaar in het ontmoetingscentrum van het Oncologiecentrum.

Omgaan met uitscheidingsproducten in de thuissituatie

Indien u wordt behandeld met chemotherapie kunnen in de uitscheidingsproducten (dit is urine, ontlasting, en braaksel) de eerste dagen nadat u behandeld bent, ongeacht of dit via een infuus, injectie of tablet is toegediend, nog resten van chemotherapie voorkomen. Om uw omgeving te beschermen van eventuele aanraking met chemotherapie, adviseren wij u tot maximaal 7 dagen na toediening, de volgende maatregelen te nemen.

1. Maatregelen bij toiletgang

Om spetteren te voorkomen worden mannen geadviseerd om te gaan zitten op het toilet. Spoel twee keer door na elke toiletgang, liefst met gesloten deksel. Als een deksel ontbreekt, dan de toilet afdekken met een disposable onderlegger. Bij gebruik van po, urinaal of toiletstoel: sluit urinaal of po direct na gebruik af met een deksel en giet de inhoud in het toilet.

Bij het opruimen van gemorste urine, ontlasting of braaksel doet u handschoenen aan en gooit u het gebruikte doekje weg.

2. Sperma en vaginaal vocht

Om blootstelling aan chemotherapie bij seksueel verkeer door contact met sperma en vaginaalvocht te voorkomen, kunt u gedurende 7 dagen na chemotherapietoediening beter condooms gebruiken.

3. Hulpverleners

Verpleegkundigen en verzorgenden, die bij hun taak vaker en langdurig met chemotherapie te maken hebben, hebben een hoger blootstellingrisico. Daarom is het nodig dat zij zichzelf hiertegen beschermen. U zult dan ook merken dat de verpleegkundigen/verzorgenden tijdens de behandeling en verzorging maatregelen nemen, zoals het dragen van handschoenen en evt. een overschort. Dit zijn voorzorgsmaatregelen die alleen nodig zijn, wanneer men beroepshalve vaak met chemotherapie in aanraking komt.

4. Knuffelen mag

Als u op dit moment wordt behandeld met een chemotherapiekuur, dan neemt u de voorzorgsmaatregelen die nodig zijn. Dit betekent dat u verder alle gewone, normale sociale contacten kunt onderhouden.

Zwangere vrouwen, kraamvrouwen en baby's lopen geen gevaar in de nabijheid van iemand die een chemotherapiekuur krijgt. Knuffelen of het geven van een zoen leidt niet tot schadelijke effecten. Uw naasten hoeven u dus niet te mijden.

Praktische tips en adviezen

- U hoeft niet nuchter te zijn voor uw behandeling. Een lege maag brengt soms misselijkheid met zich mee, dus liever wel iets tevoren eten.
- Neem een recent medicijnpaspoort mee. Dit is verkrijgbaar bij uw thuisapotheek.
- Voor uw opname op de verpleegafdeling heeft u een patiëntenplaatje (ponsplaat) nodig.

SAMENVATTING

Medicijn	Dag																					kuur 2	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
Etoposide infuus																							
Cisplatine infuus																							
Tegen de misselijkheid																							
Aprepitant (Emend) 125 mg																							
Aprepitant (Emend) 80 mg																							
Dexamethason 1dd8 mg																							

Medicijnen:

Aprepitant (Emend) 1 keer per dag 125 mg (ochtend) op de 1^e dag van de kuur. Zie tabel.

Aprepitant (Emend) 1 keer per dag 80 mg (ochtend) op dag 2 en 3 van de kuur. Zie tabel.

Dexamethason 1 keer per dag 8 mg (ochtend) op dag 2, 3 en 4 van de kuur. Zie tabel.

Bij misselijkheid Zo nodig 4 keer per dag metocloperamide (Primperan) 10-20 mg (zet)pil. Indien dit niet of niet voldoende werkt, mag u naast het gebruik van metocloperamide 2 keer per dag 1 mg granisetron (Kytril) erbij nemen, gedurende de eerste drie dagen na de kuur.

Contact**Neem contact op met het ziekenhuis bij:**

- Koorts, hoger dan 38.5 °C
- Bloedneus, veel blauwe plekken of rode vlekjes op de benen of elders op het lichaam
- Misselijkheid/braken/pijnlijke mond waardoor (meer dan 24 uur) geen drinken binnen kunnen houden/krijgen
- Meer dan 24 uur diarree ondanks medicijnen
- Bloed bij de ontlasting of bloeding ergens anders
- Heftige pijn in de buikstreek
- Dik pijnlijk been of pijn bij de ademhaling
- Druk op de borst
- Ernstige spierkrampen en vermoeidheid

Overdag: Oncologiecentrum 043-3876400

Avond, nacht, weekend en feestdagen: afdeling A5 043-3876510

Bezoekadres
P. Debyelaan 25
6229 HX Maastricht

Postadres
Postbus 5800
6202 AZ Maastricht

Algemeen telefoonnummer
043-387 65 43
www.mumc.nl

Maastricht UMC+

azM en UM werken samen onder de naam Maastricht UMC+